

TELEGRAFUL ROMÂN.

Apare Marțea, Joia și Sâmbăta.

ABONAMENTUL:

Pentru Sibiu pe an 7 fl., 6 luni 3 fl. 50 cr., 3 luni 1 fl. 75 cr.
Pentru monarhie pe an 8 fl., 6 luni 4 fl., 3 luni 2 fl.
Pentru streinătate pe an 12 fl., 6 luni 6 fl., 3 luni 3 fl.

Pentru abonamente și inserțiuni a se adresa la
Administrațiunea tipografiei archidiecezane Sibiu, strada Măcelarilor 47
Corespondențele sunt a se adresa la
Redacțiunea „Telegrafului Român“, strada Măcelarilor Nr. 30.
Epistole nefrancate se refușă. — Articuli nepublicați nu se înapoiază

INSERTIUNILE:

Pentru odată 7 cr., — de două ori 12 cr., — de trei ori
15 cr. rëndul cu litere garmond — și timbru de 30 cr.
pentru fie-care publicare.

Sibiu, 14 Iunie 1891.

În interval scurt în Ungaria a izbucnit deja a doua revoltă de țerani.

Sângele curge șiróie, glónțele străbat în trup omenesc și furia poporului crește contra organelor administrațiunii și contra proprietarilor de pământ. Aceste s'au întâmplat în Battonya. Socialistii nu o au putut scóte la cale cu lucrătorii din fabrici. Aceștia sunt mai lași și și-au cercat norocul cu lucrătorii de pământ. Sēmēnța aruncată de ei aici, nu a cădut pe pământ neroditoriu. Sumuțați odată și împinși la pretensiuni exagerate, pe care nu li le pôte nimeni mulțami, din nemulțamire până la izbucnirea revoltei este numai un pas. Așa e poporul ajuns la marginea desperațiunii, așa e poporul, când izbucnesc patimile în el și când nimeni nu i dă o vorbă bună, nimeni nu caută să-l mulcomescă ori să-i pună în vedere ȓile mai bune.

Și deastădata revolta s'a întâmplat tot în inima Ungariei, s'a întâmplat la sērbătorile rosaliilor noastre, iar ca poporul nostru să ia parte la revoltă.

Se vede, că lucrul a fost făcut cu calculi, dar calculii erau greșiți.

S'a întâmplat tocmai când monarchul nostru călătorește în Ungaria, când este primit cu tótă pompa ce o pot desfășura acele popóre, care țin atât de mult la alipirea tradițională către dinastie, s'a întâmplat când Maj. Sa a asigurat pe tóte deputațiunile despre îngrijirea ce o are pentru tóte bisericile, pentru tóte confesiunile, pentru toți sudiții fără deosebire de clasă și naționalitate.

Arangiatorii de bună sēmă că au calculat, ca să atragă atențiunea monarchului asupra cestiunei lucrătorilor din Ungaria, care ori-cum vor încerca a infrumșea lucrul, este și rămâne cestiune acută.

Moșiile au trecut de ani de ȓile în mâinile proprietarilor mari, în mâinile evreilor și a altor némuri.

Locnitorii cei bastinași, țeranii, talpa țerei, au ajuns din moșierii ce erau, ca cu pǎlmile lor să hrănescă familia și pe ei. Lucrul cu palma la noi în Ungaria se plătesce mai rău ca ori unde. În România, în Austria chiar, lucrătorii pǎlmași sunt mult mai bine plătiți.

Toți nu pot trece granițele.

Sunt legături, cari li mai lēgă de patrie, sunt rudenii pe cari nu vor să le pǎrăsescă, sunt părinți bătrâni și neputincioși, cari ridică mâinile spre ceriu și i rógă să nu i pǎrăsescă.

Așa rămân mulți în patrie. Secerișul se apropie. Muncitorii véra capētă atâta cât trăesc până ce lucră, ér când vine gerul crnei, se înglódă în datorii și

fiindu-le și creditul sec, nu le rămâne decât din bun timp să caute a se îngriji de ȓilele negre de iarnă.

De aici se esplică că cer urcarea plății de ȓi, de aici se esplică, că cer ȓeciuială din ce seceră.

Nu cer ómenii reducerea lucrului, nu împuținarea órelor de lucru ei îmbunătățirea sorții lor. Nu scim, că atitudinea provocátore a ampioiaților dela administrație, ori atățarea pasiunilor prin agenți socialisti au împins lucrurile până acolo, unde au fost împinse, fapt e, că în Ungaria se încep ȓile grele și stăpânirea are de a-și face sēmă cu un nou pericol, cere amenință țera unгурescă, cu cestiunea socială.

Elementele nemulțamite se aliază și se înțeleg la pǎșire solidară. Și aȓi în Ungaria sunt multe elemente, cari nu fac nici un secret, că în Ungaria ar puté fi și mai bine, dacă ochii stăpânirii ar fi și mai ageri, dacă politica ei ar fi mai dréptă și mai ecuitabilă și dacă din un patriotism rău înțeles nu s'ar fi lucrat nebunesc la o Ungarie mare și tare prin slăbirea cetățenilor, prin dări nesupportabile și prin alte mēsuri, cari numai binele nu l pot aduce țerei ungresce.

S'au votat credite nebunesci pentru armată, se subvenționéză teatre ungresce, se ridică palaturi pentru parlament, se fac cheltueli fără sēmă cu lucruri, cari pot rămâne multă vreme nefăcute și nu se uită nimeni, că poporul rabdă fóme, că esecutorul i-a dus perina de sub cap, că coliba cade jos și nu o pôte repara și pécatul ce'l comit ómenii dela cărmă față de popor se resbună. Ici o scânteie, colea un făciune, dincolo sânge vērșat, écă semnele timpului după o fericită domne unгурescă de ani 25.

Óre să nu fie aceste semne de ajuns, ca ómenii dela cărmă să începă altmintrea a îngriji de supășii lor.

Noi credem, că deja suntem în césul al 11 lea și e timpul suprem să vedem pe guvern îngrijindu se mai mult de popor și de trebuințele lui, ca de nisce utopii în veci nerealisabile, cum e și politica de magiarisare, acéstă nălucă de care sunt cuprinși șovinistii și în orbia lor nu vél flacările rēsboiului civil, care amenință din cauza fómei și a golătății, ce domnesce pe intréga liniă.

Revista politică.

Discusiunile în dieta ungară continuă în mod de până acum. Deputații stângei extreme și dau necontentit silință a împedeca sfērșitul desbaterilor generale. În una din ședințele dietei au fost puse pe tapet două interpelări privitóre la discursurile

monarchului în Cinci-biserici. Deputatul Ugron a întrebat pe ministrul președinte de ce s'a tras persóna monarchului în agitările politice, și ca motiv al acestei interpelări se provócă la rēspsunul, ce l'au dat monarchul deputațiunii municipielor transdunărene. În aceea vorbire Maiestatea Sa și-a esprimat mulțamirea, că opiniunea publică a țerei ar saluta aprobând nisuințele guvernului referitóre la reforma administrațiunii, în acéstă interpelatoriul observă un gravamen și pentru aceea a anunțat interpelarea. A doua interpelare a făcut-o deputatul din stânga extremă Adam Horváth, întreband, de ce a rēspsun monarchul în limba germană deputațiunii croate, fiind că acéstă e o vătémare a limbei statului.

În Fiume primariul orășenesc Ciota salută pe Maiestatea Sa printr'o cuvéntare în limba italiană. Monarchul rēspsunse tot în limba italiană, esprimându-și bucuria, că pôte să se afe în mijlocul cetățenilor din Fiume.

În audiență au fost primiți comandantii flotei englese, comisiunea navală francesă și olandesă, oficiarii armatei comune și ai honveđimei și apoi notabilitățile. Urmă apoi clerul catolic. Episcopul Posilovici, în numele clerului din diecesa Modrus și mai cu sēmă în numele clerului din Fiume salută pe monarch printr'o vorbire rostită în limba croată, la care monarchul rēspsunse în limba germană. Tot în limba germană rēspsunse monarchul și deputațiunii comunităților protestante și clerului greco-oriental. Primarul orășenesc se adresa Maiestății Sale în limba italiană. Comitele Stipetits, în numele comitatului Modrus-Fiume și al orașului Buccari, salută pe monarch în limba germană. Deputațiunii comunității israelite li rēspsunse monarchul în limba italiană, de asemenea rēspsunse și deputațiunii camerei din comerț și industrie din Fiume.

Cu ocaziunea conductului de torțe, s'a făcut și o demonstrațiune anti-magiară. Anume, după rapórturile foilor ungresce, vre-o 60 de tineri sērbi, sub conducerea unei persóne mai în vērștă, în mod demonstrativ salutau cu pǎlariile și strigau cât li luau gura „Jivio!“, cu scopul ca să ineece éljen-urile ungresce.

Sir Fergusson a declarat la camera comunelor, că guvernul englez n'are nici o parte în tripla alianță, nu e deci de făcut nici un demers în acest sens. Nu se pôte accepta la aceea ca guvernul să comunice camerei condițiunile acestei alianțe, ce nu s'au putut afla de cât în mod confidential, pentru că statele interesate nu au cređut de cuviință să le publice. — Guvernul englez nu are motivul de a crede că puterile europene sunt dispuse de a se asocia pentru a interveni cu forța în Armenia.

FOIȚA.

Trei nopți.

O convorbire de Adolph Wilbrandt, comunicată de Gilbert Remi.

(Urmare.)

— Ba nu, nu, nici-decum! îl apostrofă tinēra dómna a casei. Nu ne ofensa. Noi suntem bucurosi serióse, acéstă o sci d-ta pré bine. Și dacă ne a succes să facem pe „sfincsul“ tăcut din d-ta să vorbescă, voim să te și aȓim până în capet!

— Am terminat deja. Dacă am sau nu dreptate, acéstă se țe-o spui d-ta însași și ceilalți, ducându-ve la isvor și privind-ve viața, fie care în noi a petrecut un roman sau o novelă: pe aceea a propriului seu destin; aici se va afla aceea lege despre amestecarea colorilor, de care am vorbit sau că sunt în faptă numai un zánatic paradocsial și îmbétrănit și atunci locul meu ar fi alăturarea cu dómna X. pe ușe afară.

— Un roman — o novelă — fie care din noi? ȓise dna Toni și dete din cap. Eu nu. Din fatalitate eu nu. La mine tóte s'au petrecut atât de simplu și firesc.

— D-tale țe se pare numai așa, pentru că nu esti de profesiune. Întrébă numai de acesta pe potel, dacă nu fie care pe sciute sau nesciute și-a petrecut noȓela sa lungă sau scurtă, pe încetul sau dintr'o dată — acéstă nu împórtă.

— Ce vrei să ȓici cu acéstă? întrébă Lambertina, îndreptându-și privirile ei inteligente asupra mea.

— Cred, că dl de W. are dreptate, rēspsunsei eu.

— Sigur, că are dreptate, ȓise dl de W. cu vócea lui calmă de filosof. Eu merg chiar și mai departe: afirm și parez, că din viața de om a fie căru din noi — vorbesc de cei preșenți — se se scótă numai trei ȓile sau nopți, în care respectivul a fost deosebit de „fericit“ sau „nefericit“ ca să me folosesc și eu de terminii vulgari și acest lanț mic, pentru că o legătură s'ar putea ori cum stabili între cele trei ȓile sau nopți, ar da o novelă și acéstă novelă ar confirma tesa mea.

— Acéstă mi se pare totuși ceva.

— Cam riscat! esclamá Lambertina, terminând astfel începutul făcut de d-na casei.

Domnul de W. surise și se uita cam chiorș la Lambertina. La d-ta lucrul imi pare sigur, ȓise el apoi cu multă familiaritate; pentru că de și până acum n'ai încă nici un hărbat nici copil, nici n'ai călătorit în giurul pământului și de altcum nici n'ai

avea să istorisesci prea multe despre aventuri totuși contez cu siguranță pe ochii d-tale de novelă. Cred însă, că nu vei fi tocmai dispusă a mi istorisi tóte, pentrucă adesea secretul e deosebit de dulce, adăuse el cam înghinat, pentru că așa să scape în mod cât mai cinstit de indiscrețiunea, ce era să o comită.

Lambertina rise cu hohot; dar risul ei esplodase ceva cam forțat și trădător. Walter, care era al cincilea și cel din urmă al micului nostru cerc, un tinēr învățat și nóue fórté bine cunoscut, privia în adēnca tăcere înainte sa; atât de tăcut încât s'ar fi putut aȓi intențiunea tăcerii lui. Lambertina nu se uita la el. Noi ceialalți însă ne îndreptărăm dintr'odată privirea asupra lui, aceea privire a minciunei sociale, care la aparență n'are nici o țintă și e ca o săgéta fără vērș; cu tóte acestea ea scie prea bine ce voesc și dacă și la părere se întórcé fără se aibă vre'o idee, apoi ea totuși se întórcé încercată cași o albină din calicele unei flori. Ei, aceia sunt dar învoțiți, imi cugetaiu după aceea privire, cu bucurie linistită.

— Ei bine și apoi eu? întrébă d-na Toni.

— Dacă vei avea curagiul să istorisesci fără sfielă, vom avea novela ȓise dl de W. despre acéstă nu mă indoesc de loc. Nu ríde. Me rămășesc.

— Sē me recuget la cele trei ȓile sau nopți din cele mai fericite sau nefericite din viața mea.

„Daily-News“ află din Odesa, că guvernul rus voescă să înlocuiască pe artificierii englezi în serviciul său prin artificierii francezi, ce i-ar procura ministerul marinei al Franciei. Pe lângă această plăcile engleze întrebunțate până acum pentru curiasate, vor fi înlocuite prin plăci franțuzesci. Motivul acestei deciziuni nu este superioritatea acestora din urmă asupra celor d'întăiu, ci dorința ca englezii să nu scie ce se petrece în arsenalul din Sebastopol.

Camera prusiană s'a închis Sâmbăta trecută. Impăratul, în discursul său de închidere a șis, că sesiunea, care se finesece, a fost fertilă. Impăratul și poporul au încredere în rezultatele lucrărilor dietei. Aceste rezultate se vor simți mai cu samă în favoarea păcii, care nu este amenințată de nimic și la menținerea căreia tind silințele împăratului. —

„Agenția Reuter“ desminte o scire a diarului „Kreuz Zeitung“ care dicea, că o mare nemulțămire există la Vatican în contra Franciei în urma ineficienței, cu care această putere apără interesele catolice în Orient.

Cu toate acestea sferile Vaticanului regretă, că protectoratul Franciei asupra catolicilor din Orient este așa de slab.

Dacă această ar continua, Papa nu ar pute să impedece pe catolici, se cêră sau să primescă protecția ori cui, care ar voi să o facă într'un mod mai eficace.

Dl Tricupis, de la Belgrad, unde s'a însuflețit pentru confederația balcanică, a trecut la Sofia. Despre această vizita a bărbatului de stat grec se comunică următoarele:

Dl Tricupis, care are de gând să petrecă 4 sau 5 zile la Sofia, a venit aci, că să vadă țara, se facă cunoscința omenilor de stat bulgari și se schimbe păreri cu acestia asupra cestiunilor, care interesază cele două țări. Nu se crede, că în conversațiunile sale el va ridica ideea unei confederațiuni balcanice, ideea pusă în timpii din urmă pe față de câte-va diare, dar a cărei realizare întâmpină dificultăți. Este probabil, că el va profita de această ocaziune pentru a studia cestiunea unei ore-cari eventualități.

Departele de a se termina războiul civil din Chili, după cum ne spun unele sciri, el ea proporții și mai mari.

Din trupele președintelui Balmaceda s'au revoltat, ne spune această scire, 800 de omeni, ei au ucis pe 4 din ofițeri și au pornit spre Culoera ca să se unescă cu răsculații (partizani congresului).

Scirea adaogă, că o corabie, aparținând partidei congresului, a distrus cheiul și drumul de fer al insulelor Lobos, spre a împedea îmbarcarea guanului, destinat pământurilor președintelui Balmaceda.

Deprinderile ortografice în anul I și al II-lea de scôla.

(Menită a se ceta în adunarea generală a învățătorilor rom. din tractul Zarand, ținută la 24 și 25 Martie, în Brad.)

Onorată adunare.

Fiind puse la ordinea zilei în adunarea noastră învățătorască de ați și mâne pertractarea cuvintelor normali după Abecedariul de I. Popescu și a catorva piese de cetire, am creșut, că e delipsă a atrage atențiunea fraților colegi asupra deprinderilor ortografice, de cari trebuie să țină cont învățătorul în anul I și II-lea de scôla.

O fac această și din motivul destul de ponderos, că încă în anul I de scôla trebuie să punem o basă

— La nimic mai mult. N'ai să te întrebi, dacă între ele există vre o legătură sau ba și cum, ci se alegi numai pe acelea trei — și apoi se istorisesci despre ele cu totă francheța. Cu totă francheța, în țelesai! În această constă totul. Dl de W. mai adă use zimbând: Bărbatul dtale nu e aci. Poți fi deci cu totul negenată. Ori te genezi de noi amicii dtale cei mai buni.

— Nici decum; aș avea curagiul dișe dna Toni cu un suris încântător și decidețor. Voi bărbatii și așa cugetați nefavorabil despre noi femeile; aș vrea se fac odată onore secsului meu! Dacă tocmai nu o voesc, nu trebuie să me uit la voi.

— Nici decum.

— Se pôte, că din când în când voi închide ochii, precum mai sfătuit adineori; și această o voi face acum îndată, pentru ca să me recuget la acele zile de fericire sau nefericire. — Cea dintăiu nu e o zi ci o nôpte cea mai fericită din viața mea, da a unei fericiri — pardonază — din cele mai curate neamestecate și complete.

Dl de W. zimbi dabea vizibil și tăcu.

Să facuse nôpte, dișe dl de W. după o paușă deore ce dna Toni există încă si medita simțindu-se fără îndoială cam incurcată, cum se începă mai corect această întreprindere.

(Va urma.)

solidă scrierei ortografice, dacă voim ca elevul mai târziu să scrie bine limba română, ortografice.

Deprinderile ortografice în anul I și II-lea de scôla se fac pe baza Abecedariului și a cărții de cetire. Aceste sunt fundamentul, pe cari se ridică scrierea ortografică. Cu cât mai mult vom țină cont de principiile metodice, ce sunt recunoscute ați, cu atât ne va fi mai ușor sarcina, cu atât elevul își va însuși mai ușor scrierea limbei sale ortografice.

De altcum ortografia aparținând după teoria ei gramaticii, se pôte propune și ca studiu separat, dând regulile și exemple anume. Noi însă vom urma acelora, cari aduc în combinațiune ortografia cu cetirea și scrierea.

Procedura teoretică, abstrasă, în propunerea ortografiei după opiniunea celor mai mulți pedagogi e molestătoare pentru elevii scôlei populare; precând procedura practică, combinând ortografia cu cetitul și scrisul, e mai acomodată și are rezultate mai bune.

Să vedem acum, pe ce se basază ortografia în scôla populară?

Disterweg (1790) dice: baza ortografiei în scôla populară e cunoscerea acurată a sunetelor. Ea trebuie să se începă odată cu scrierea.

Prelângă cunoscerea sunetelor se recer apoi multe deprinderi scripturistice și anume:

1. Decopieri. 2. Scrierea din memorie și a 3-a scrierea după dictat.

Curtmann punând pondul pe desfacerea cuvintelor în silabe și sunete, pretinde și literisarea cuvântului, apoi deprinderile scripturistice și încă primo loco de cuvinte, în cari sunetul corespunde semnului.

A 2 a; cuvinte, cari se scriu cu semne ce nu corespund sunetului d. e. noi pentru sunetul a avem două semne e și a, etc.

Kellner pune pond pe decopierea din cartea de cetire. El dice: surdomuții învață ortografia numai cu ajutoriul ochiului, prin decopiere; dar tot el dice, că trebuie se deosebim scrierea, ce o învățăm cu ajutoriul ochiului, de aceea ce o învățăm luând de ajutoriu și urechia. Urechia și ochiul sunt regulătorii ortografiei. Cu urechia ne folosim acolo, unde cuvintele se scriu așa, precum se și aud d. e. aspru, mare. Cu ochiul ne folosim acolo, unde cuvântul se rostesece în o formă, unele sunete, și se scrie altmintrea, în un mod convențional, am pute dice.

El încă e de părerea, ca deprinderile ortografice să se începă cu scrierea și cu cetirea deodată, și regulile să se dea numai unde pentru un sunet nu avem literă corespunzătoare, precum și la interpunțiuni. De aceea și numesce el scrierea astor fel de cuvinte, precum și a interpunțiunilor: ortografia curat gramaticală.

Gräfe: e de părerea să nu se dea reguli și ortografia să se tracteze deodată cu cetirea și scrierea; totodată însă învățătorul va trebui se fie cu atențiune și la celelalte obiecte de învățământ, față de ortografie.

Tot în acest sens se exprimă și Körner.

Puțini sunt pedagogi, cari pun pond numai pe decopierea mecanică.

Dacă ne întrebăm cum se urmăze la noi în propunerea ortografiei, frebue să constatăm, că ea s'a învățat numai prin o decopiere mecanică și fără nici un plan, în cele mai multe scôle. Din acest motiv și vedem, că din 100 inși eșiți din scôla populară nici 10% nu scriu într'o formă, ba chiar tineri eșiți din clasele gimnasiali scriu atâta de rău ortografice limba română, încât te genază atâta neglijința.

Cum se eșim dară din această incurcatură? Cum să procedăm ca să punem o basă solidă ortografiei încă în primii doi ani de scôla? Responsul e ușor de dat după ce am amentit părerile unor bărbatii competenți.

1. Să punem pond pe desfacerea propozițiunilor în cuvinte, a cuvintelor în silabe, și sunete. 2. Să nisum ca semnele sunetelor, literile atât cele mici cât și cele mari, ce privesc tehnica lor să le scie scrie elevii corect și din memorie.

3. În prima jumătate de an elevii să decopieze numai de pe tabla scôlei, dar nu din carte.

4. Elevii să scrie deprinderi din memorie, și încă s'au material pertractat după carte, sau facearea de propozițiuni după unele schițe date.

5. Se scrie după dictat.

Manuale avem, abecedariul și cartea de cetire pe baza acestora să se procedă la propunerea ortografiei.

Referitoriu la punctul 1 și 2 cred, că nu trebuie să insist mai mult, căci dacă elevul nu va scie se desface un cuvânt în sunetele din cari e compus cum va scie să însire semnele sau literile una după alta, ca să iasă cuvântul.

De altă parte ță e imposibil a scrie un cuvânt, dacă nu pot de ajuns să deosebesc o literă

de alta în scris, și dacă nu sciu acurat forma ce o are fie care litera.

Tipul fie cărei litere trebuie să fie bine imprimat în memoria elevului, numai așa aușind sunetul îl va pute scrie prin litera corespunzătoare.

(Va urma.)

Cronică.

Budapesta, 25 Iunie.

(Tolstoi în contra tutunului și beuturilor spiritușe. — Câți cărbuni de pãtră sunt pe pãmânt? și câți ani va dură?)

Cum se pot aduna și pune în mișcare mașinele — lângă Ocean cu puterea din lună? —

Renumitul scrietoriu rusesc, Tolstoi, a fost un mare inimic al tutunului și al beuturilor spiritușe. De ce se bem dișe Tolstoi; cei mai mulți omeni cred, că vinul e beutură sănătoșă și întăreșce corpul. Pentru ce fumăm? Ca să ne trecă de supărare, casă aducem creerii în agitare; așa face lumea întregă.

Slabă seusă, rea apărare. Mulți părinți spesază o sumă atât de considerabilă pe tutun și beuturi spiritușe, încât cu aceea și ar putea nutri și cultiva băceții.

În fie-care om sunt două ființe deosebite; una este orbă și impresionabilă, cealaltă e deschisă la ochi și prudentă. Omul ori ascultă d. conștiința și lucră bine; ori nu ascultă și se lasă condus de simțirile mai dure.

O sêmă de omeni spre a-și continua viața desfrânată își adormesc conștiința, inveninându-și creerii cu beuturi beșive.

Un servitoriu, dișe Tolstoi, a ucis pe dl seu, mainainte el a beut două păhare de vinars, și numai apoi a fost capabil de omor. Cele mai multe păcate isvoresc din beșie. Sol dații primesc vinars nainte de bătae. La asaltul dela Sebastopol nu numai soldații ruși, dar și cei francesi au fost beși cu toții.

Tălharii și femeile perdute nu pot trăi fără beuturi spiritușe.

Fumătorii pasionați trec preste regulile bunei cuviințe. Să dice, că fumatul promovază activitatea; da în cantitate promovază nu însă în calitate. Ceice trăesc cu beuturi spiritușe și cu tutun sunt conduși de patimă, ță nu de mintea sănătoșă și de trebuințele vieții.

Henry Hall, un învățat engles, esaminând cărbunii de pãtră ce se află în Anglia, da cu socotăla, că aceia în 200 de ani vor fi consumăți cu totul. Atunci Anglia va fi silită se cumpere cărbunii din Francia și Germania; dar în 300 de ani se vor consuma și în aceste țări; ță în 400 de ani se vor consuma toți cărbunii de pãtră din Europa întregă.

Minele de cărbuni de pãtră pe pãmântul întreg au un teritoriu de 522,000 chilometrii, adecă una a mia parte din pãmântul nostru ceace corespunde teritoriului Franciei; din 522 mii chilometri pătrați, 92% cad în America de nord.

Minele din America de nord singure pot provede pãmântul nostru 10 mii de ani.

Însă pentru Europa această nu e lucru îmbucurătoriu. Aici la noi preste 400 de ani nu vom avea cărbuni. Dacă în America un alt Mac Kinley ar opri transportul cărbunilor în Europa? Atunci America va deveni puterea cea mai tare din lume; yankeii americani vor fi tiranii popoarelor europene. Va se dice: „civilizațiunea întregă graviteză spre America în viitoriu“.

Paul Decoeur, ingineriu frances, în „La Revue scientifique“ a scris un studiu interesant, prin care arată, că mașinele de trierat, mașinele ce produc lumină electrică spre luminarea caselor, boltelor, stradelor, spre punerea în mișcare a trenurilor, căilor ferate, vor putea primi în viitoriu putere, nu din aburii încălziți cu cărbuni de pãtră, ci din lună.

Oceanul în fie-care zi 6 ore cresce, 6 ore scade, ceea ce influințeză luna. Dacă partea spre mare se închide prin pãreți găuriți, atunci apa prin găuri întră în local gol, în restimp de 6 ore și ță iasă în restimp de alte 6 ore. Astfeliu pôte pune în mișcare continuă o rotă în restimp de 12 ore, prin care apoi mașina va funcționa, producând lumină electrică. Lumina electrică dela țermurii mărilor se va putea conduce pe continentul întreg.

Astfeliu se va pntea face economie cu cărbunii de pãtră. Și numai astfeliu va pute scăpa Europa de concurența americană cu cărbunii ei de pãtră.

Ce minunat lucru! Cum puterile din natură se țin în ecilibru! Având totă destinațiunea lor, și servind toate la trebuințele omenimei.

Esamene.

Esamenele dela scôla de fetițe, susținută de „Reuniunea femeilor române din Sibiu“ s'au ținut conform programei publicată de noi la 25 n. Iuliu ante de prând sub presiidiu Dómnei Maria Cosma ță după prând sub cel al Dómnei vicepresidente Ioana Bădilă. Ca delegat al Escelenției Sale I. P. S. D. archiepiscop și metropolit Miron Romanul, patronul scôlei, ne-a onorat Ilustritatea Sa Dl archimandit și vicariu archiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu, ță Magnificența Sa Dl inspector de scôle regesc Emil de Trauschenfels s'a prezentat în persoană și a asistat la obiectele din limba magiară și cea germană.

Resultatele au fost foarte mulțămitoare, așa că distinsul public și părinții copiilor au rămas prea mulțămiți cu prestațiunile din acest an.

Abia se putea observa absența învățătorului I. Popoviciu, care a fost substituit prin dl redactor al „Telegrafului român” N. Ivan, și absența dșorei învățătoare Popescu substituită prin dl Cornel Perșinariu cleric de cursul anului al III-lea.

Înainte de cetirea clasificărilor și distribuirea testimoniilor — reprezentantele Escelenței Sale — a adresat cuvinte de mulțămire pentru sacrificiul ce l' aduce reuniunea femeilor, susținând această școală de model, școală care rivalizează cu cele mai bune și vechi școli străine, școală, care dă un contingent frumos pentru școală civilă, cu care este în legătură, școală, de a cărei necesitate toți omenii de bine sunt convingși, și judecând după rezultatele din acest an, trebuie să fim mândri de ea și de puterile didactice aplicate aci. Dorim să ca corpul didactic și delegatul comitetului dl Ioan Popescu, și în viitoriu să fie conduși tot de acel zel întiu promovarea culturii femeii române, a cărei base să pun aici, în școală această.

La această cuvântare dōmna v. presidentă a binevoit a răspunde în termeni de tot aleși și a accentua, că femeile române și implinesc numai o datorință creștină și sântă când susțin această școală, și comitetul va numera totdeauna cu plăcere între faptele sale cele mai mărețe susținerea și ridicarea acestei școle la cel mai înalt nivel posibil astăzi.

Serbarea, căci serbare a fost încheierea, s'a terminat și copilele cu fețe vesale au primit testimoniile imanuate lor prin învățătorii substituiți.

Varietăți.

* (Escursiunea reuniunii române de cântări.) Escursiunea, ce o a făcut reuniunea română de cântări din loc în Dumbravă, a întrecut toate așteptările. Membrii reuniunii au plecat din Sibiu Mercuri la 2^{3/4} ore și petrecerea în Dumbravă a durat până la meșul nopții. La cina comună, ce s'a arangiat la 7 ore seara, au participat peste 100 persoane: dame, damicele, bătrâni și tineri. În decursul mesei Ilustritatea Sa parintele archimandrit și vicariu arhiepiscopesc Dr. Ilarion Pușcariu într-o vorbire insufletitoare și avântată accentuă însușirile caracteristice ale poporului românesc, nisuița lui spre cultură și aduse urale reuniunii, care ne înalță înaintea străinilor. Conducătorul reuniunii dl George Dima mulțămii oșpeților, cari au împodobit masa Membrii reuniunii esecutară mai multe piese. Dl George Pop cand. de prof. și dna Maria Crișan au surprins publicul cu cântări populare, ér publicul le-a mulțămii prin aplause furtunose. După masă s'a continuat jocul.

* (Himen) Dl Dr. Alesandru L. Hosszu, avocat în Deva la 22 Iunie st. n. 1891 s'a logodit cu d-șora Aurelia Petco, fiica dlui avocat Dr. Lazar Petco, din Arad.

* (Reuniunea Typografia.) Membrii reuniunii „Typografia” arangeză Duminecă seara în pavilionul din „Hermannsgarten” o serată împreună cu cântări și joc.

* (Necrolog.) **Ioan Rațiu**, protopresbiter gr. or. asesor consistorial, membru al comitetului comitatens și al opidului Hațeg, membru al „Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român” etc. etc. după un morb greu, astăzi la 5^{1/2} ore p. m., în al 65-lea an al vieții și a dat nobilul seu suflet în mâinile Creatorului.

Rămășițele pământesci ale iubitului și neuitatului defunct se vor transporta Mercuri în 12/24 Iunie 1891 la ore p. m. din casa sa proprie la locul de vecinică odihnă.

Cu inima înfrântă de durere aducem în numele consăngenilor această jalnică scire tuturor amicilor și cunoșcutilor.

Hațeg, la 10/22 Iunie, 1891.

Teresia Rațiu, ca soție. *Lucreția Acs* născ. *Rațiu*, *Domnic Rațiu*, ca fiu.

Domnic Rațiu, *Elena Tordoșan*, *Reveca Popescu*, *Ana Pațiu*, ca frate și surori.

Alesandru Tordoșan, *Rubin Pațiu*, *Mina Rațiu*, *Maria și Dumitru Berghian* ca cumnați și cumnate.

* Alegerea de notariu cercual în cercul notarial al Ordei de jos, la care aparțin, Orda de jos, Orda de sus, și Daia română. După ce scrierea concursului de notariu pentru postul vacant a fost publicată în lōia dela Aiud și prin cerculariul protopretorului din Vințul de jos s'a fost ficsat ziua de alege pe 15 Iunie st. n. în cancelaria comunală Orda de jos, pe orele 10 a. m. și pe ziua și ora numită s'au prezentat după ordin comitetul comunal din toate trei comunele, 42 de

membrii. La început cetesce protopretorele lista și au fost 13 concurenți, partea cea mai mare români apoi magiari și un israelit cu numele Natan. Protopretorele a candidat pe Pásztai dela Blaș, un copil de magiar nepot al polgarmesterului din Aiud, al doilea un alt magiar și al 3-lea Vasile Hațegan notariu din Ciōra, român, de religione gr. ort. și al 4-lea un român, Muntean dela Ciucea Murășiană. Dintre acestia îndată cu toții au strigat să trăească Hațegan, alții să trăiască notariul din Ciōra. Protopretorele a întrebat că dacă se află 10 membri ca să ceară votare nominală sau dacă nu apoi rămâne ales acamatul. Între acestea apoi a cerut un membru din comitet ca să se facă alegere nominală și s'a primit și a început a vota pe rând după lista compusă cu viriliștii și aleșii din comuna Daia, care toți au votat cu d-nii preoți în frunte pentru Vasile Hațegan notariu în Ciōra, și așa au mers pe rând așa că și un magiar cu numele Stefan Laszkarati a votat pentru notariul român, la care pōte că la cei de față dintre d-nii magiari mai ales dlui polgarmester din Aiud, care a fost de față cu toții, am vădut, că nu i-au cădut bine; apoi a urmat Orda de sus tot așa și mai pe urmă a venit Orda de jos, cari cu jidani cu toți au fost înțeleși pentru Hațegan, dară fiind că au fost eșit maioritatea cu 31 de voturi așa au pus, ca să nu fie de tot bătătoriu a ochi, de au dat 11 voturi lui Pásztai*) Ne simțim fericiți că după timp de 32 de ani decând am avut notariu tot de magiari acuma ne am ajuns scopul de putem sta în frunte cu un bărbat și cei mult că e de confesiunea noastră gr. or. de care în toate trei comunele suntem în maioritate.

* (Trăsnet.) Ni se scrie următoarele: Mercuri în 5 Iunie st. v. a trăsnet în șura unui om din comuna Mogoș-Cojocani și la 2 minute s'a descărcat alt trăsnet în șura preotului gr. cat. Vasiliu Cosioc. Amândouă șurile s'au prefăcut în cenușă. Deodată cu aprinderea șurei preotului a trăsnet și în turnul bisericii gr. cat. lăsând urme adânci. Corespondentul intercalază, că biserica a fost mai înainte gr. or., acum însă e unită. Mai face apoi atenți pe omeni ca în vreme grele să nu se adăpostescă sub obiete înalte.

* (Congresul căilor ferate) Congresul internațional al căilor ferate, în momentul de față intrunit la Stockholm, a decis Mercuri creațiunea unui serviciu de mare iuțelă pentru érnă între Londra, Berlin și Viena, de asemenea s'au introdus îmbunătățiri în serviciile dintre Anglia și Scandinavia.

* (Têrg reînceput.) În comuna Vingard, comitatul Albei inf. la stăruința preoților de pe atunci se câștigase un têrg de săptămână pe ziua de Luni înainte de asta cu vro 25 ani în favorul celor 3 biserici, gr. ort. ev. luth. și ev. ref. care s'a și ținut aproape un an și jumătate; s'a casat însă din neînțelegeri între proprietari, cari îl voiau pe sama comunei.

Acest têrg însă la stăruința preoților actuali, și care se află în evidență la înaltul minister, s'a reînceput cu 11 Maiu a. c. ținându-se tot în aceeași.

* (Diastic.) Diariul „Naționalul” din București a reapărut. Director politic este dl Ioan N. Iancovescu. Diariul apără interesele partidului liberal conservator

* (Comunicația căilor ferate ca mijloc de magiarizare) Cetim în „Gaz. Trans.” Foile ungurești publică următoarea scire: Cu rescumpărarea căilor ferate austriace ungare din partea statului se vor face schimbări esențiale, între cari nu va fi cea mai neînsemnată nici schimbarea, ce se va face în interesul limbei magiare. E de mult în obicei, că societatea căilor ferate austriace magiare și încă și societatea căilor de stat magiar, corespondză în limba germană cu oficiile căilor ferate din străinătate, cu cele din Germania și încă și cu omeni singuratici. Acuma însă cu rescumpărarea acestei căi ministrul Baross a dat o ordinațiune severă, prin care dela 1 Iuliu începând, interdice corespondența în limba germană, dispune ca toate tipăriturile și protocoalele germane de până acuma să se pună la dosar și interdice, ca funcționarii să converseze în limba germană, când se află în localitățile oficiului. — Ce șovinist murdar!

* (Furtună.) Din părțile Blașului ni se comunică, că Luni și Marți în săptămâna această s'a descărcat o furtună cu rupere de nor. Hotarele mai multor comune au fost devastate. În urma acestora a mai bătut și pētră. Apa riuulețelor și a părăelor a eșit din albie și a pricinuit mari daune. Omenii cari așteptau recolte îmbelșugate, au ajuns la desperațiune.

* (Moltke despre sine) O asociațiune austriacă pentru cultura poporului a adresat pela începutul anului trecut mai multor bărbați însemnați,

cari au ajuns o vērștă înaintată, o sumă de întrebări relative la traiul pe care l'au dus în viața lor. S'a trimis atunci și contelui Moltke o listă de întrebări, la care feldmarșalul a răspuns în chipul următoriu:

Tinerete și observații deosebite? — Răspuns: tinerețe tristă, nutrire neindestulitoare, departe de casa părintescă.

Atribui vre-unei obiceiunțe deosebite o influență favorabilă asupra sănătății d-tale? Răspuns: Moderație în toate. Mișcare în aer liber pe ori ce vreme. Nici o și întrégă în casă.

Ce distracții ai obiceiuit? Răspuns: Călăria până la vērștă de 86 de ani.

Cât timp dormi? Tot câte opt ore din 24.

Ce obiceiunțe ai asupra nutririi? Mânânc foarte puțin și numai mâncări foarte nutritive.

Ce împregiurări crești, că au contribuit mai mult, ca să ajungi la o vērștă atât de înaintată? Mila lui Dumnezeu și moderația în toate.

În așa chip contele Moltke credea, că a ajuns la vērștă rară de 91 de ani.

* (Vindecarea tuberculozei.) În diarul parisian la „Paix” dăm de un nou mijloc de vindecare, datorit dlui Jeanouttot. Acest domn, care se dădea de doctor în medicină, supunea pe tuberculosi la inhalățiuni de aburi de creozot, gudron, esență de *eucalyptus globulus* esențe de migdale amare, și de *tym*

Un diar american anunță cel dintâiu metoda doctorului Jeanouttot și în reclama, pe care și-o făcea, spunea: „Trimeteți mi un tuberculos și eu me angagez să-l vindec, afară numai dacă bōla nu e în ultimul grad.”

Apoi își dădea adresa.

Jeanouttot fū foarte mult interviewat și diarele îi publicau articole pline de laudă, cu titluri ca: garanție de vindecare. — O descoperire francesă. — În același timp se descria aparatul de iuhalațiune.

Apoi, Arman l Jeanouttot anunță, că înființase un institut antituberculos. Bolnavii cari voiau a fi admiși în institut erau rugați să și trimită în scris lămuririle următoare: numele, virsta, domiciliul, antecedentele părinților, bōlele anteriore, bōla actuală, simptomele încercate, tratamentul urmat, etc.

Dacă Jeanouttot s'ar fi mărginit numai la institutul antituberculos, pōte că n'ar fi atras atențiunea poliției. Dar marele lecuritor, care atrasese la el mai mulți bolnavi între cari și un general de brigadă a voit să facă și pe medicul soldat. Avea obiceiul să se plimbe cu uniformă de medic maior, cu pieptul acoperit de decorații. Când se îmbraca civil, își punea la butonieră semnul legiunei de onōre. Acestea toate ațâțară bănueli.

Poliția procedă la o anchetă, și din cercetările făcute se află, că nu era nici militar, nici cavalier al legiunei de onōre și Jeanouttot a fost arestat. El susține, că are diploma de doctor în medicină, dar n'a putut s'o prezinte.

Lecuritorul tuberculozei e în virstă de trei-șeci și cinci ani.

Mulțămii publică.

Nu putem tăce a nu da publicității bunele fapte ale evlavioșilor creștini din comuna noastră Hălchiu: Michail Dendor și soției lui Eva, care din buna lor voință au lăsat bisericii noastre un loc arătură de 1024. □ pătrați în preț de 140 fl. care s'a și petrecut în carțile funduare pe numele bisericii, ca după mōrtea lor să rămână bisericii: — ér mult evlaviosa lui soție Eva Iosif născută Praveș, iubind din totă inima podōba casei lui D-șeu, a donat următoarele:

2 sfeșnice de aramă pre sântul pristol à 1 fl. — 2 fl., 2 candile de cusătoriu puse la 2 icōne à 1 fl. 20 cr 2 fl. 40 cr. O candilă mare puse la restignire cu 5 fl., un policandru de sticlă pentru 4 făclii 6 fl., un prapore din pânză împregiur cu îmbrăcăminte de lână à 16 fl., o pânzătură pe iconostas de stofă colorată à 2 fl., o masă de lemn vâpsită vênât deschis pentru epitafiu à 3 fl., epitafice sau Icōna Inmormentării Dlui à 26 fl. 20 cr., 2 stihare din carton roșu pentru băeți à 1 fl. 2 fl., și la cumpărarea hainelor bisericesti au dat 5 fl. v. a

Fără prețul locului de sus de 140 fl. v. a. reese suma de 69 fl. 60 cr.

Pentru toate acestea le aducem vie mulțămii, rugând pe D-șeu a-le da sênătate și sporiu, ca să pōtă și pe viitoriu a mai da cele de lipsă pentru înfrumșetarea și podōba sântei biserici. Dea D-șeu, ca să-i imiteze bunele lor fapte mai mulți evlavioși creștini.

I. P. Craiovan,
paroch ort.

Bursa de Viena și Pesta.

Dia 74 Iunie 1891.

	Viena	Pesta.
Renta de aur ung. de 4 ^o	—	—
Galbin	5.56	5.52
Napoleon	9.28	9.26
100 marce nemșeci.	57.42 ^{1/2}	57.45

*) Rēu destul au făcut

Red.

Nr. 212 (87) 2-3

CONCURS.

Pentru ocuparea postului de paroch vacant din parochia de clasa a III-a Almaşul-mare-Suseni, se scrie prin acesta concurs cu termenul de 30 zile computate dela prima publicare în ziarul „Telegraful Român“.

Venitul parochial anual sigur, împreună cu acest post, computat după calculul mediu al celor cinci ani din urmă, trece peste suma de 400 fl.*).

Reflectanții la acest post sunt poftiți a-și așterne cererile instruite conform legilor din vigore la subcrisul oficiu în termenul indicat, unde pot primi și informațiuni mai detaliată privitoare la postul vacant.

Săcărâmb, 14 Maiu, 1891.

Oficiul protopresbiterial gr. or. al tracului Geoagiu II. în conțelegere cu comitetul parochial respectiv.

Sabin Piso, protopresbiter.

* In Nr. 64 din erore s'a pus numai 4 fl., se se cetescă 400 fl. Red.

Nr. 450. [90] 1-3

CONCURS.

Devenind vacant postul de învățătoriu în clasa a III-a dela scola elementară română gr. or. din comuna Herman, tractul Braşovului, pentru întregirea acestuia se scrie concurs cu termen de 30 zile dela prima publicare în „Telegraful Român“.

Emolumentele împreunate cu acest post sunt următoarele:

- a) din cassa alodială 300 fl.;
b) din cassa bisericeii române gr. or. îmbunătățire la salariul învățătoresc 20 fl. v. a.
c) tot din cassa bisericeii încă 20 fl. pentru serviciul de al II-lea

cantor, pe lângă celelalte venite cantonale după epitrafir usitate în trecut; d) cuartir gratuit în edificiul școlii, constatătoriu din o singură odaia. Alesul învățătoriu va avé a ține în toate Duminecile și sêrbătorile strana dréptă și septemâna la rândul seu. Va avé sê instrueze toate 3 cursurile din scola de repetiție fără altă remunerație.

Concurenții vor avé a se presenta în vre-una din Dumineci sau sêrbători spre a-și arăta destoinicia în tipic și cântări bisericesci. Dintre concurenți se vor preferi cei cu cunoscință în musica vocală.

Petițiunile instruite conform legilor în vigore se vor așterne în termenul prefîpt oficiului protopresbiterial concernent.

Din ședința comitetului parochial gr. or. din Herman, ținută la 30 Maiu, 1891.

Alesandru Dogariu, Andreiu Nan, paroch ca președ. not. al comit. par.

Cu consimțemântul oficiului protopresbiterial concernent.

Ioan Petric, protopresb.

Sz. 3468/891 (86) 3-3

Hirdetmény

Az erzsébetvárosi m. kir. törvényszék közhírré teszi, hogy graf Rhedei Lajos szentdemeteri lakos által beadott kereset folytán O Zsákd község italmérési jogának arányosítása megengedhetősége, az aránykulcs megállapítása és esetleg az érdemleges tárgyalásnak is megtartása végett a f. év. Aprilis 8-ára kitűzve volt de közbe jött akadály miatt elnapolt tárgyalás helyett újabb tárgyalási határidőt az 1891 évi Augustus 1-ének d. e. 9 órája a k. törvényszék hivatalos helyiségébe kitűzti, mely határnapra az összes érdekeltek a birtok rend. utasítás 15 §-ára ezen figyelmeztetssel azzal idéztetnek meg, hogy a kereset O Zsákd község előjárásánál, valamint ezen kir. törvényszéknél a hivatalos órák alatt betekintheik.

tetessel azzal idéztetnek meg, hogy a kereset O Zsákd község előjárásánál, valamint ezen kir. törvényszéknél a hivatalos órák alatt betekintheik.

Erzsébetváros, a kir. törvényszéknek 1891 június hó 3-án tartott üléséből.

Vén András, elnök.

Májai Géza, jegyző.

O specialitate neocomparabilă

între toate apele minerale alcalin-acide din monarhia și străinătate

este

apa minerală de

„Répát“

care în urma compoziției pre fericite a părților sale minerale și a conținutului estra-ordinar în acid-carbonic se bucură de o valoare medicinală foarte mare și de un renume universal neîntrecut.

Apa minerală de „Répát“ se întrebunțează ca medicament cu cele mai strălucite succese în contra conturbărilor de mistuire, în contra stărilor catarhalice a stomacului și a organelor respirătoare, în contra maladiilor rinichilor și a beșicii etc. are un efect admirabil la secrețiunea udatului și este recunoscut ca remediu salvator neprețuibil.

Cel mai curat și binefăcătoriu product natural

Ca borviz adevărat beut cu vin

nu se pôte compara această apă escelentă cu nici o altă apă minerală a continentului.

Șampagnul apelor minerale.

În urma acestora me ved îndemnat a recomanda apa minerală de „Répát“ uu numai ca pe o beutură prea plăcută răcoritoare ci și ca pe un escelent medicament și ca cel mai sigur remediu preservativ în contra tuturor maladiilor al organismului intern fie-căruia consument înțelept precum și pentru copii spre întrebunțarea dilnică cu cea mai mare căldură și consciențiositate.

Apa minerală de „Répát“ umplută în flacone elegante de 1/2 și 1/4 litru mărime să găsească totdeauna în calitate prospete și veritabilă în Depoul subsemnatului de espedițiune în Braşov (Transilvania); ér în Sibiu la domnul I. K. Misselbacher și toate birturile mai însemnate.

Cu totă stima

Administrațiunea isvorului

Josef Görgy.

[27] 19-20

Mersul trenurilor pe liniile orientale ale căii ferate de stat r. u. valabil din 1 Iunie 1891.

Table with multiple columns showing train routes and schedules between Budapest, Arad, Timisoara, Sibiu, and other locations. Includes sub-tables for routes like Budapest-Predeal, Predeal-Budapest, and various regional lines.

Nota: Numerele cele grase înseamnă orele de noapte.